

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 277

гр. София, 27.11.2017 година

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република БЪЛГАРИЯ,
Търговска колегия, Второ отделение, в закрито съдебно заседание на
седемнадесети октомври през две хиляди и седемнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ЕМИЛИЯ ВАСИЛЕВА

ЧЛЕНОВЕ: КОСТАДИНКА НЕДКОВА

АННА БАЕВА

като изслуша докладваното от съдия Емилия Василева т. дело № 1445 по
описа за 2017г.

Производството е по чл. 288 във връзка с чл. 280, ал. 1 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на ищеца [фирма], [населено място] чрез процесуален представител Адвокатско дружество „Ч., П. и И.“, представлявано от адвокат Х. И. срещу решение № 259 от 31.01.2017г. по т. дело № 4447/2015г. на Софийски апелативен съд, Търговско отделение, 5 състав, с което е потвърдено изцяло решение от 16.06.2015г. по т. дело № 185/2013г. на Окръжен съд Монтана, Гражданска колегия и [фирма] е осъдено да заплати на ответниците С. А. П., Р. Т. И. и Р. Е. П. сумата 9 800 лв. - адвокатско възнаграждение за защита във въззивната инстанция. С потвърдения първоинстанционен съдебен акт са отхвърлени като неоснователни предявените от [фирма] срещу С. А. П., Р. Е. П. и Р. Т. И. искиове за установяване, че ищцовото дружество има вземания по отношение на ответниците в размер на сумата общо 209 560,53 евро, произтичащо от договор за кредит за рефинансиране на жилищен кредит от други банки НЛ 44228 от 13.11.2008г., договор за встъпване в дълг от 14.05.2009г. и договор за встъпване в дълг от 15.06.2010г., от които 180 705 евро – главница, ведно със законната лихва върху тази главница, считано от 10.06.2011г. до окончателното заплащане на задължението, договорни лихви за периода 10.07.2010г. - 03.05.2011г. в размер на 28 064,34 евро, такси за периода 10.01.2009г. - 03.05.2011г. в размер на 791,19 евро и такси до периода

03.05.2011г. - в размер на 1 979,78 лева, и ищецът е осъден да заплати на ответниците сумата 2 400 лв. - разноски за първоинстанционното производство.

Касаторът прави оплакване за неправилност на въззивното решение поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. В касационната жалба и приложеното към нея изложение по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК релевира доводи за допускане на касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК – въззивният съд се е произнесъл по материалноправни и процесуалноправни въпроси в противоречие с постоянната практика на ВКС:

„1. Следва ли в Заявлението по чл. 417 ГПК и в исковата молба по иск с правно основание чл. 422 ГПК да са диференцирани частите от вземането на ищеца за вноски и лихви с настъпил и ненастъпил падеж към датата на твърдяната предсрочна изискуемост, и твърдението за дължимост на претенцията следва ли да е разделено на такова, изискуемо поради падежирали месечни вноски и вземане, изискуемо поради настъпила автоматична предсрочна изискуемост, за да бъде уважена частично исковата претенция само за вземанията, които са падежирали и изискуеми по смисъла на чл. 84, ал. 1 ЗЗД преди подаване на заявлението в съда?

2. Следва ли в заявлението по чл. 417 ГПК и в исковата молба да са изрично посочени конкретните падежирали съгласно договора за банков кредит и погасителния план към него месечни вноски и техният размер, за да се установят те с решението по иск с правно основание чл. 422 ГПК?

3. Обвързан ли е съдебният състав с твърдението за фактите относно настъпването на предсрочната изискуемост или може да приеме различна от посочената от ищеца дата за нейното настъпване с оглед събраните по делото доказателства?“

Касаторът поддържа становище, че първите два правни въпроса са решени в противоречие с решение № 190 от 14.12.2016г. по т. дело № 2349/2015г. на ВКС, ТК, I т. о., а третият въпрос – в противоречие с решение № 64 по т. дело № 3187/2013г. на ВКС, ТК, I т. о.

Ответниците С. А. П., Р. Т. И. и Р. Е. П. чрез процесуален представител адв. Н. А. Н. оспорват касационната жалба и релевира доводи за липса на твърдените от касатора основания за допускане на касационно обжалване на въззивното решение. Поддържат становище, че посочените въпроси са принципни, неотнoсими към конкретния казус и по

същество не са формирали решаващите правни изводи на съда. Първите два въпроса са решени в съответствие с решение № 190 от 14.12.2016г. по т. д. № 2349/2015г. на ВКС, ТК, I т. о., решение № 139 от 05.11.2013г. по т. д. № 57/2012г. на ВКС, ТК, I т. о., решение № 115 от 11.01.2016г. по т. д. № 2427/2014г. на ВКС, ТК, II т. о., решение № 123 от 09.11.2015г. по т. д. № 2561/2014г. на ВКС, ТК, II т. о. и т. 18 от Тълкувателно решение № 4/2013г. от 18.06.2014г. по тълк. д. № 4/2013г. на ОСГТК на ВКС.

Касационната жалба е подадена от легитимирана страна в преклузивния едномесечен срок и е насочена срещу подлежащ на обжалване съдебен акт. Същата отговаря на изискванията на чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК, доколкото в нея и изложението се съдържа твърдение за наличие на основания за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК.

Върховният касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, след като прецени данните по делото и становищата на страните, приема следното:

Въззивният съд е посочил, че банката - кредитор, ищец в първоинстанционното производство и въззивник във въззивното производство претендира сумите на основание автоматично настъпила предсрочна изискуемост на процесния кредит поради незаплащане на три поредни месечни вноски на основание чл. 18, ал. 2 от договора за кредит. Приел е за безспорно установено, че ищецът не е обективирал изрично и не е отправил до длъжниците изявление за обявяване на процесния кредит за предсрочно изискуем, нито е уведомил длъжниците за такова обявяване на кредита за предсрочно изискуем.

За да направи извод за неоснователност изцяло на предявените искове /както в частта относно непадежиралите преди претендираното от банката настъпване на автоматична предсрочна изискуемост погасителни вноски, със съответните последици по отношение на лихвите, така и в частта относно падежиралите погасителни вноски/, съдебният състав се е позовал на т. 18 от Тълкувателно решение № 4/2014г. по тълк. д. № 4/2013г. на ОСГТК на ВКС и на обстоятелството, че в заявлението за издаване на процесната заповед за изпълнение и на исковата молба, по която е образувано настоящото исково производство по чл. 422, ал. 1 ГПК, процесното вземане на банката е заявено като обща сума на вноски и

лихви с настъпил и ненастъпил към датата на твърдяната автоматична предсрочна изискуемост падеж, и е основано само на твърдения за настъпила, вследствие предсрочната и автоматична изискуемост, уредена в чл. 18, ал. 2 от договора, изискуемост на цялото, предявено за съдебна защита парично вземане на банката. Посочил е, че частите с настъпил и ненастъпил падеж не са диференцирани като част от общо предявеното вземане; посочените с датите на изискуемостта им неплатени три месечни погасителни вноски не са конкретизирани по размер, както в заявлението, иницирирало заповедното производство, така и в исковата и допълнителната искова молби, а са посочени само като основание за настъпване на предсрочната автоматична изискуемост на цялото вземане по договора за кредит, а не като вече падежирала част от цялото вземане. В тази насока въззивната инстанция се е позовала на постановените по реда на чл. 290 ГПК решение № 123/09.11.2015г. по т. д. № 2561/2014г. и решение № 115/11.01.2016г. по т. д. № 2427/2014г., двете на ВКС, ТК, Второ т. о.

Допускането на касационното обжалване съгласно чл. 280, ал. 1 ГПК предпоставя произнасяне от въззивния съд по релевантен материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е от значение за изхода на спора и по отношение на който е налице някое от основанията по чл. 280, ал. 1, т. 1, 2 и 3 ГПК. Съгласно т. 1 на Тълкувателно решение № 1 от 19.02.2010г. по тълк. дело № 1/2009г. на ОСГТК на ВКС правният въпрос от значение за изхода по конкретното дело е този, който е включен в предмета на спора и е обусловил правните изводи на съда по конкретното дело. Преценката за допускане на касационно обжалване се извършва от ВКС въз основа на изложените от касатора твърдения и доводи с оглед критериите, предвидени в посочената правна норма, като касационната инстанция има право да уточни или конкретизира изложените от касатора релевантни материалноправни или процесуалноправни въпроси.

Посочените първи и втори процесуалноправни въпроси са релевантни и могат да бъдат конкретизирани по следния начин съгласно т. 1 от Тълкувателно решение № 1 от 19.02.2010г. по тълк. дело № 1/2009г. на ОСГТК на ВКС, предвид обстоятелствената част на изложението към касационната жалба по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК:

Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за

главница и възнаградителна лихва поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноски следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК?

Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

Така уточнените правни въпроси са от значение за изхода по делото, тъй като са включени в предмета на спора и са обусловил правните изводи на съда във въззивното решение. По релевантните правни въпроси е налице противоречива практика на ВКС, обективирана в решение № 139 от 05.11.2013г. по т. д. № 57/2012г. на ВКС, ТК, I т. о., решение № 15/09.05.2017г. по гр. д. № 60034/2016г. на ВКС, ГК, I г. о., решение № 7/19.05.2017г. по гр. д. № 60053/2016г. на ВКС, ГК, I г. о., решение № 184 от 04.07.2017г. по т. дело № 60361/2016г. на ВКС, ГК, IV г. о. и решение № 246/31.05.2017г. по т. д. № 2406/2015г. на ВКС, ТК, II т. о.

В решение № 139 от 05.11.2013г. по т. д. № 57/2012г. на ВКС, ТК, I т. о. съдебният състав е приел, че ако не е настъпила предсрочна изискуемост на остатъка от кредита, са изискуеми само вземанията, представляващи вноски по кредита и други акцесорни вземания /неустойки, лихви/, които са с настъпил падеж към датата на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение и са включени в представеното извлечение от счетоводните книги. В този случай предявеният по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК иск следва да се уважи в размер на изискуемите и неплатени вноски по кредита, отразени в извлечението на счетоводните книги на банката, а за разликата до размера на неплатените, но неизискуеми към момента на подаване на заявлението вноски, в т. ч. за остатъка от кредита - да се отхвърли.

В решение № 15/09.05.2017г. по гр. д. № 60034/2016г. на ВКС, ГК, I г. о. и решение № 7/19.05.2017г. по гр. д. № 60053/2016г. на ВКС, ГК, I г. о. друг съдебен състав на ВКС е изложил съображения, че липсата на точно изпълнение по договора за банков кредит, без настъпилите последици на надлежно обявената предсрочна изискуемост на цялото задължение по договора за кредит, съобразно договореното по актуален погасителен план, подписан от страните за погасяване на задължението - главница или лихви, следва да бъде съобразено в исковото производство по чл. 422 ГПК. Съдът е длъжен при установяване на размера на падежираните вноски да съобрази разпоредбата на чл. 235, ал. 3 ГПК като зачете и фактите от значение за спорното право. В мотивите на двете решения е посочено, че следва да бъде взета предвид неизпълнената част на задължението, съставляваща сбора на непогасените вноски с настъпил падеж до момента на приключване на устните състезания във въззивната инстанция /арг. чл. 235, ал. 3 ГПК/.

В решение № 184 от 04.07.2017г. по т. дело № 60361/2016г. на ВКС, ГК, IV г. о. съдебният състав на ВКС се е позовал на решение № 15/09.05.2017г. по гр. д. № 60034/2016г. на ВКС, ГК, I г. о. и е заключил, че в исковото производство по чл. 422, ал. 1 във връзка с чл. 415, ал. 1 ГПК нормата на чл. 235, ал. 3 ГПК намира приложение и по отношение на настъпилия след подаването на заявлението за издаването на заповедта за изпълнение и преди приключването на съдебното дирене във въззивната инстанция факт на изтичане на крайния уговорен между страните срок за изплащане на задължението по банковия кредит – падежа на последната погасителна вноска, поради което всички анюитетни вноски, включващи главница и/или договорни лихви и др., т.е. цялото вземане на банката по договора за кредит е изискуемо, независимо от това, че кредитът не е бил обявен за предсрочно изискуем на длъжника преди подаването на заявлението за издаването на заповедта за изпълнение.

В решение № 246/31.05.2017г. по т. д. № 2406/2015г. на ВКС, ТК, II т. о. съдебният състав е приел, че когато в заявлението по чл. 417, т. 2 ГПК, в представеното с него извлечение от счетоводните книги на банката, установяващо вземанията й, и в исквата молба главницата, изискуемите редовна и наказателна лихва са посочени като глобални суми, претендирани на основание предсрочна изискуемост, и в обстоятелствената част на заявлението и исквата молба липсва

разграничение на падежирани и непаетежирани вноси към момента на подаване на заявлението, е недопустимо въззивният съд да уважи иска по реда на чл. 422 ГПК за вземанията по договора за кредит с настъпил падеж към датата на подаване на заявлението по чл. 417 ГПК за издаване на заповед за изпълнение, които са включени в представеното извлечение от счетоводните книги. Приел е, че в този случай съдът не дължи произнасяне относно евентуалното съществуване и размера на редовно падежирани и непогасени изискуеми вноси по кредита според погасителния план на договора за кредит.

Въз основа на изложените съображения настоящият съдебен състав счита, че е налице основание за отправяне на предложение до Общото събрание на Гражданска и Търговска колегия на ВКС за постановвяване на тълкувателно решение по противоречиво разрешаваните от касационната инстанция процесуалноправни въпроси, които са от значение за настоящото производство преди произнасяне по поддържаните основания за допускане на касационно обжалване, съгласно чл. 292 ГПК.

Мотивиран от горното, Върховен касационен съд на Република България, Търговска колегия, състав на Второ отделение

О П Р Е Д Е Л И :

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегия на ВКС да постанови тълкувателно решение по следните правни въпроси:

Допустимо ли е предявеният иск по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва поради предсрочна изискуемост да бъде уважен само за вноските с настъпил падеж, ако предсрочната изискуемост не е била обявена на длъжника преди подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ? Ако е допустимо, по отношение на кои вноси следва да се уважи искът – вноските с настъпил падеж към момента на подаване на заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК или вноските с

настъпил падеж до приключване на устните състезания в първоинстанционното или въззивното производство по чл. 422, ал. 1 ГПК?

Условие ли е за уважаване на иска по реда на чл. 422, ал. 1 ГПК за установяване дължимост на вземане по договор за банков кредит за главница и възнаградителна лихва вноските с настъпил и ненастъпил падеж да бъдат разграничени в заявлението за издаване на заповед за изпълнение въз основа на документ по чл. 417 ГПК, в извлечението от счетоводни книги и в исковата молба по чл. 422, ал. 1 ГПК?

СПИРА производството по т. дело № 1445/2017г. на ВКС, Търговска колегия, Второ отделение.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.

